

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/166/2024
Identifikačné číslo spisu: 8222200110
Dátum vydania rozhodnutia: 27.01.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:8222200110.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Q. B. S., narodeného XX. X. XXXX, O., S. XX/XX, zastúpeného spoločnosťou TROŠČÁK advokátska kancelária s. r. o, Prešov, Bayerova 15918/10B, IČO: 57 401 349, proti žalovaným 1/ Q. Q., narodenej XX. U. XXXX, O., F. XXX/XX, zomrelej X. U. XXXX, 2/ H. V. V., narodenému XX. X.Ú. XXXX, O., O. XXX/X, obom zastúpeným advokátom JUDr. Matúšom Hríbom, Bardejov, Tehelná 46, o určenie neplatnosti darovacej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 8C/2/2022, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 6. februára 2024 sp. zn. 3Co/39/2023, takto

rozhodol:

V konaní p o k r a č u j e s právnu nástupkyňou žalovanej 1/ Helenou Gmitterovou, narodenou 21. júna 1960, Lenartov 71.

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 6. februára 2024 sp. zn. 3Co/39/2023 a rozsudok Okresného súdu Bardejov č. k. 8C/2/2022-142 z 1. februára 2023 z r u š u j e a vec v r a c i a Okresnému súdu Bardejov na ďalšie konanie.

Uznesenie Okresného súdu Bardejov č. k. 8C/2/2022-214 z 30. apríla 2024 z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bardejov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 8C/2/2022-142 z 1. februára 2023 žalobu o určenie neplatnosti darovacej zmluvy uzatvorenej medzi žalovanými 1/ a 2/, ktorej vklad bol povolený Okresným úradom Bardejov, katastrálnym odborom pod č. V XXXX//XXXX, v časti týkajúcej sa prevodu nehnuteľností nachádzajúcich sa v k. ú. O., zapísaných na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXXXX ako pozemok registra E parcelného KN č. XXXX/XX trvalý trávny porast o výmere 572 m² a parcelného KN č. XXXX/XX orná pôda o výmere 5098 m² v podiele 36/96 zamietol; žalovaným 1/ a 2/ priznal spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi v rozsahu 100 %.

1.1. Právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 137 písm. d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), § 140, § 603 ods. 3, § 40a, § 116

Občianskeho zákonníka a na základe výsledkov vykonaného dokazovania ustálil, že v konaní bolo preukázané, že žalovaní sa považujú za rodinných príbuzných z dôvodu, že manžel žalovanej 1/ bol matke žalovaného 2/ bratrancom. Žalovaný 2/ už ako dieťa sa u rodiny manžela žalovanej 1/ hrával, poznal jej manžela ešte predtým, ako sa s ňou oženil. Otec žalovaného 1/ pomáhal svokrovi žalovanej 1/ v chorobe a jeho deti (žalovaný 2/ a svedkyňa Q. Q. B.) v poslednom štádiu života v roku 1999 zabezpečili všetko potrebné v súvislosti s jeho úmrtím. V pomoci pokračovali i po smrti svokra žalovanej 1/ jednak tým, že jej pomáhali so starostlivosťou o ťažko chorého manžela až do jeho smrti v roku 2015. Svedkyňa ako lekárka zabezpečovala lekársku starostlivosť v domácom prostredí. Po smrti manžela žalovanej 1/ jej pomáhali, nakoľko ako bezdetná vdova nemala v mieste bydliska nikoho. Súd prvej inštancie považoval zhodnými tvrdeniami i svedeckou výpoveďou za preukázané, že žalovaní sa navštevujú, volajú si, zaujímajú sa o svoje strasti i radosti, pomoc si poskytujú adekvátne svojim možnostiam. Žalovaná 1/ ako osoba vyššieho veku logicky už fyzickú pomoc ponúknuť nemôže. Svedkyňa napríklad uviedla ako sa žalovaná 1/ v čase závažného zhoršenia zdravotného stavu žalovaného 2/ pravidelne u svedkyne na jeho stav pýtala a dávala peniaze na sväté omše za jeho uzdravenie. V tejto súvislosti žalovaná 1/ uviedla, že má intenzívny vzťah so svojou susedou, ktorá býva nad ňou, pomohla by v prípade potreby aj jej, ale rodina je rodina. Tiež zhodne vypovedala so svedkyňou, že ak má nejaký problém alebo niečo potrebuje volá svedkyňu ako prvej. Navštevujú ju aj deti žalovaného 2/ a svedkyne.

1.2. Súd prvej inštancie pri posudzovaní blízkeho vzťahu medzi žalovanými ustálil, že bol preukázaný nielen vo vzťahu k žalovanému 2/, ale aj vo vzťahu k žalovanej 1/ a svedkyne, čo považoval za pochopiteľné. Napriek tomu, že svedkyňa sa vo svojej výpovedi sústredila na okolnosti vzťahu so žalovanou 1/, svedčila aj o skutočnostiach, ktoré preukazovali rovnako intenzívny vzťah aj medzi žalovanými, pretože žalovaný 2/ a svedkyňa ako súrodenci spoločne podľa potreby zabezpečujú pomoc žalovanej 1/, ich vzťahy sa vzájomne prelínajú. Za pomoc žalovanej 1/ konkrétne žalovaným 2/, súd považoval napríklad to, že žalobca označil za prekážku a teda, že sa žalovaný 2/ ujal žalovanej 1/ v súvislosti so súdnym konaním, ktoré mu spolu s ním čelila a zabezpečil jej právnu pomoc aj pri spísaní darovacej zmluvy. Na ťarchu žalovaných nemôže byť to, že žalovaná 1/ podiely na spornej nehnuteľnosti najprv predala inej osobe. Žalovaní i svedkyňa uviedli, že sa o svoje majetky a financie nikdy navzájom nezaujímali. Žalovaný 2/ až zo žaloby o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva zistil, že na spornej nehnuteľnosti má podiel i žalovaná 1/. Navzájom teda o sebe nevedeli, ani nevedeli kto čo vlastní a ako so svojím majetkom nakladá. Družstvo prejavilo záujem o kúpu, preto žalovaná 1/ svoj spoluvlastnícky podiel odpredala. Po tom čo žalovaná 1/ predala podiel na nehnuteľnosti, došlo k porušeniu predkupného práva o čom nevedela, musela čeliť súdnemu sporu vo veci vedenej pod sp. zn. 9C/73/2019 (správne sp. zn. 6C/23/2019, poznámka), ktoré okolnosti mali vplyv na jej zdravotný stav. Žalovanými nebolo tvrdené, ani z ničoho nevyplývalo, že o tejto veci v čase, kedy súdny spor prebiehal žalovanému 2/ povedala. V tejto súvislosti podľa názoru súdu prvej inštancie je preto logické, že v spore o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy nebola zastúpená advokátom žalovaného 2/. To, že žalovanému 2/ nepovedala, že predala podiel na nehnuteľnosti J. S. neznamená, že si z tohto dôvodu nie sú blízkyimi osobami, pretože ani pokrvne blízke osoby nemajú povinnosť si všetko hlásiť. Zo súdneho spisu vedeného pod sp. zn. 9C/73/2019 (správne sp. zn. 6C/23/2019) je evidentné, že o neplatnosti kúpnej zmluvy z 22. októbra 2018 súd rozhodol tak, že schválil zmier medzi stranami uznesením z 15. augusta 2019. Žaloba vo veci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva bola podaná dňa 8. novembra 2019. Ak za takejto situácie žalovaná 1/ ponúkla žalovanému 2/, že mu svoj podiel daruje, pretože nehnuteľnosť aj vzhľadom na vek už aktívne užívať nemôže a odpredaj družstvu ako pôvodnému nájomcovi pôdy bol neplatný, nemohol súd túto okolnosť hodnotiť ako niečo účelové a nezákonné, na čo by mala byť žalovaná 1/ zneužitá ako to tvrdil žalobca. Tvrdenie žalobcu o manipulácii a prijatí peňazí za darovanie spoluvlastníckeho podielu, preto vyhodnotil ako ničím nepodložené dohady. Zhodnotením časových súvislostí a ich porovnaním s tvrdením žalovaných súd považoval za preukázané, že vo veci podielov na spornej nehnuteľnosti strany začali komunikovať až po podaní žaloby v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/73/2019. Uvedenú skutočnosť potvrdzuje i to, že žalovaná 1/ pôvodne nemala právneho zástupcu a vystupovala vo veci sama. Na strane žalovaného 2/ uvedené potvrdzuje to, že podiely po nebohom X. W. neboli od jeho smrti v roku XXXX prededené. Uvedené teda žalovaný 2/ tak, ako tvrdil zistil až po podaní žaloby v roku 2019. Keď teda nevedel o podieloch na nehnuteľnosti

svojho starého otca, prečo by vedel o podiele manželky bratranca svojej matky. V tejto súvislosti, ak strana žalovaných po podaní žaloby v roku 2019 uvedené zistila a žalovaná 1/ už ďalej podiel vlastníť nechcela, ponúkla ho žalovanému 2/ ako dar, ktorí boli preukázateľne vo vzťahu blízkych osôb najneskôr od roku 2019. V konaní nebolo preukázané, že by vzťah žalovaných bol fingovaný a vznikol tesne pred alebo v priebehu sporu vedenom pod sp. zn. 9C/73/2019 pre účely nadobudnutia spoluvlastníckeho podielu spornej nehnuteľnosti žalovaným 2/. Vzájomný vzťah žalovaných a svedkyne sa vyvíjal minimálne od roku 1999, kedy žalovaný 2/ a svedkyňa po smrti svojho otca prevzali starostlivosť a poskytovanie pomoci rodine Q.D.. Žalovaní si tykajú, žalovaná 1/ pozná i deti žalovaného 2/ a svedkyne, ktoré ju navštevujú, pozná dátumy narodení a sú takmer v každodennom kontakte. Žalovaná 1/ ako bezdetná vdova v mieste bydliska nemá nikoho.

1.3. K procesnej prípustnosti žaloby o určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu súd prvej inštancie poukázal na ustanovenia § 137 písm. d) CSP a § 40a Občianskeho zákonníka. V prípade porušenia predkupného práva podielový spoluvlastník nemôže preukázať naliehavý právny záujem, pretože ani vyhovením žaloby sa jeho právne postavenie nezmení. Na druhej strane má právo domáhať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu a to výslovne na základe uvedeného ustanovenia. V danom prípade preto nebolo potrebné preukazovať naliehavý právny záujem. Na záver súd prvej inštancie s odkazom na ustanovenie § 153 ods. 3 CSP k nevykonaniu dôkazu vyžiadanim si darovacej zmluvy zo správy katastra, ani k neprípojeniu spisu Okresného súdu Bardejov vedenom pod sp. zn. 6C/23/2019 uviedol, že zo strany žalobcu nebolo zrejmé na základe akého dôvodu a skutočností, chcel navrhnutými dôkazmi preukazovať. Navyše okolnosti súvisiace s uzavretím darovacej zmluvy v konaní neboli sporné.

1.4. Napokon súd prvej inštancie na záver poznamenal, že v súvislosti s hodnotením blízkeho vzťahu medzi žalovanými postupoval v súlade s ustanovením § 150 ods. 2 CSP, kedy za účelom zistenia podstatných a rozhodujúcich skutočností požiadal stranu o ďalšie skutkové tvrdenia. Podľa názoru súdu prvej inštancie neinštruoval žalovaného 2/ o tom, čo má vypovedať alebo čo má ako dôkaz súdu predložiť, ale účelom bolo zistiť intenzitu a kvalitu jeho vzťahu so žalovanou 1/, ktoré okolnosti považoval za skutkové. Pre vyslovenie, že vzťah dvoch inak cudzích osôb je vzťahom blízkym je nutné preukázať, že pomer /vzťah, ktorý medzi sebou osoby majú a či už je založený na vzdialenom príbuzenskom základe alebo ide o vzťah inak pôvodne cudzích osôb, ktorých ale životná udalosť spojila do vzťahu má kvalitu a intenzitu obdobnú rodinnému, pričom zároveň pociťujú ujmu druhého ako vlastnú. Na základe uvedených dôvodov súd prvej inštancie žalobu zamietol. Na záver zdôraznil, že žalobca je vlastníkom jednej polovice spornej nehnuteľnosti a na predaj spoluvlastníckeho podielu žalovanej 1/ sa spoliehal. Žalovaná 1/ však niekoľkokrát zopakovala, že svoj podiel žalobcovi nepredá. Navyše žalobca nevedel akú ponuku by mu žalovaná 1/ predostrela a či by jej ponuku bol ochotný akceptovať. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v súlade s ustanovením § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 6. februára 2024 sp. zn. 3Co/39/2023 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; žalovaným 1/ a 2/ priznal spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcovi v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení konštatoval správne zistenie skutkového stavu, ako aj právneho posúdenia. Zároveň sa stotožnil s jeho odôvodnením. Na doplnenie a na potvrdenie správnosti napadnutého rozhodnutia, ako aj k uplatneným odvolacím námietkam uviedol, že v konaní žalobca netvrdil a ani nepreukázal opomenutie vykonania dôkazných prostriedkov a to vyžiadanie darovacej zmluvy z 2. decembra 2021 zo správy katastra, ako aj pripojenie spisu sp. zn. 6C/23/2019 o neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorá nesúvisí s danou vecou, ktoré by mohlo ovplyvniť jeho procesný úspech z pohľadu kľúčovej argumentácie súdu prvej inštancie k otázke preukázania vzťahu medzi žalovanými v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka, časť vety za bodkočiarkou. Z uvedeného dôvodu tieto odvolacie námietky preto nepovažoval za dôvodné. Vo vzťahu k namietanému nedostatočnému zisteniu skutkového stavu odvolací súd taktiež dospel k záveru, že skutkové závery, ku ktorým dospel súd prvej inštancie majú oporu vo vykonanom dokazovaní. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku zreteľne vyplývajú dôvody, pre ktoré súd žalobu ako nedôvodnú zamietol, ako aj jeho odôvodnenie spĺňa

náležitosti riadneho odôvodnenia. Podľa názoru odvolacieho súdu uplatnené odvolacie dôvody boli len zopakovaním argumentov, ktoré už boli vznesené žalobcom pred súdom prvej inštancie, s ktorými argumentmi sa dostatočne a presvedčivo vysporiadal, s ktorými závermi sa odvolací súd stotožnil.

2.2. Následne citujúc ustanovenie § 116 Občianskeho zákonníka, ako aj definovaním vzťahu blízkych osôb v spojení s ustanovením § 140 Občianskeho zákonníka, zrekapituloval zistený skutkový stav ohľadne ich spoluvlastníckych podielov k spornej nehnuteľnosti a konštatoval, že žalobca, ako aj žalovaný 2/ sú podielovými spoluvlastníkmi pozemkov zapísaných na LV č. XXXXX k. ú. O., každý v podiele jednej polovice. V konaní nebolo sporné, že pre darovanie spoluvlastníckeho podielu, spoluvlastníčka - žalovaná 1/ neponúkla spoluvlastnícky podiel v rozsahu 36/96 písomne na kúpu podielovému spoluvlastníkovi - žalobcovi. Spornou otázkou bolo, či došlo k porušeniu predkupného práva žalobcu konaním žalovanej 1/, teda či prevod spoluvlastníckeho podielu vyžadoval písomnú ponukovú povinnosť alebo či táto nemusela byť dodržaná vzhľadom na výnimku danú zákonom pri prevode spoluvlastníckeho podielu na blízku osobu. V konaní bolo nepochybne preukázané, že manžel žalovanej 1/ Q. Q., Q.. bol bratrancom matky žalovaného 2/, teda medzi žalovanými 1/ a 2/ nejde o pokrvné príbuzenstvo. Z uvedeného dôvodu žalovaní ako vzdialení príbuzní na status blízkej osoby potrebovali v konaní preukázať splnenie podmienky, aby ujmu jednej z dotknutých osôb druhá dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú. Pri posudzovaní intenzity ujmy, ktorú by utrpela jedna z blízkych osôb vo vzťahu k druhej osobe, ktorá by ju pociťovala ako ujmu vlastnú odvolací súd poznamenal, že žalovaní intenzitu rodinného vzťahu v konaní preukázali. Navyše žalovanými posudzovaná blízkosť vychádzala z ich rodinného prepojenia dobrých vzťahov naprieč niekoľkými generáciami rodiny. S odkazom na výpovede žalovaných, odvolací súd ustálil, že vzťahy medzi žalovanými vykazujú značnú intenzitu vzájomnej dôvery, pomoci a spolupatričnosti. Nejedná sa o žiadne náhodné kontakty, pričom ide o stretnutia, ktoré sú spojené s rôznymi formami výpomoci, ktorá je aktuálne potrebná. Darovanie nehnuteľnosti iniciovala žalovaná 1/, potom ako bolo v konaní vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 6C/23/2019 rozhodnuté o neplatnosti kúpnej zmluvy, ktorou najprv v roku 2018 žalovaná 1/ previedla sporný spoluvlastnícky podiel na pána S.E.. Práve žalovaný 2/ v čase súdnych konaní vedených pod sp. zn. 6C/23/2019 a 9C/73/2019 zistil, že aj jeho starý otec mal v spornej nehnuteľnosti spoluvlastnícky podiel. Začal preto riešiť dodatočné dedičské konanie, ktoré mu trvalo rok a po jeho skončení spoluvlastnícky podiel po X. W. (starom otcovi) prešiel na žalovaného 2/. Na Okresnom súde Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/73/2019 v tom čase prebiehalo konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, v ktorom konaní okrem žalobcu vystupovali na strane žalovaných i žalovaná 1/ a žalovaný 2/. Následne sa žalovaná 1/ rozhodla sporné podiely darovať žalovanému 2/, preto spoločne oslovili advokáta za účelom spisania darovacej zmluvy. Pri posudzovaní blízkosti rodinných vzťahov v konaní bolo dostatočne preukázané, že žalovaný 2/ od detstva veľmi dobre vychádzal s manželom žalovanej 1/, ktorého oslovoval „Q.“, tiež so svokrom žalovanej 1/, o ktorého sa v starobe a chorobe staral jeho otec i s nebohým manželom žalovanej 1/. Ešte ako malý chlapec sa chodil k rodine Q. hrávať, stretával sa s celou rodinou a s manželom žalovanej 1/ mal vytvorený skoro otcovský vzťah. Po smrti manžela žalovanej 1/ sa vzťahy medzi rodinami ešte zintenzívnili, pretože žalovaná 1/ zostala v O. sama, bez najbližších príbuzných a potrebovala pomoc. Taktiež výsluchom svedkyne Q. Q. Q., sestry žalovaného 2/ bolo v konaní zistené, že uvedená svedkyňa je rodinnou lekárkou žalovanej 1/. Po smrti manžela žalovanej 1/, z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu jej žalovaný 2/ poskytol potrebnú pomoc. Veľmi dobré vzťahy v rámci rodiny žalovaná 1/ preukázala aj tým, že poznala dátumy narodenín rodiny žalovaného 2/, pamätala si kedy kto z rodiny zomrel, dobre poznala jeho deti, ako aj dcéru svedkyne s ktorými sa stretávala. Na základe rekapitulácie zisteného skutkového stavu súdom prvej inštancie, následne odvolací súd skonštatoval, že vzájomné vzťahy medzi žalovanými spĺňajú predpoklady príbuzenstva v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka, časť vety za bodkočiarkou. Medzi žalovanými rozhodne nedochádzalo len k poskytovaniu pomoci vo vzťahu k riešeniu zdravotného stavu žalovanej 1/, ani len k náhodným stretnutiam, ako sa to bez akéhokoľvek relevantného skutkového spochybnenia snažil prezentovať žalobca. Rovnako neobstojí tvrdenie odvolateľa, že žalovaná 1/ na pojednávaní pred súdom uvádzala iba to, čo mala vopred pripravené a že svoju výpoveď čítala z vopred pripravených poznámok. Z výsluchu žalovanej 1/ bola zrejma jej znalosť pomerov a pri otázkach kladených právnym zástupcom žalobcu na pojednávaní, žalovaná 1/ nevykazovala znaky účelnosti. Naopak išlo v plnej miere o autentické a veľmi

spontánne odpovede žalovanej 1/, keď, napr. pri otázke zo strany právneho zástupcu žalobcu, aby vysvetlila, prečo v októbri 2008 sporné podiely najprv predala pánovi S. uviedla, že pozemky boli v nájme a družstvo jej pomáhalo, platilo jej nájomné, preto, keď družstvo vykupovalo pozemky, tak sa ich rozhodla predat' pánovi S.E.. V priebehu súdneho konania vedeného pod sp. zn. 6C/23/2019 o neplatnosti kúpnej zmluvy a sp. zn. 9C/73/2019 o zrušení a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva zistila, že v sporných pozemkoch okrem žalobcu, má podiel aj žalovaný 2/ a jeho starý otec. Z dôvodu, že ju súdne spory obťažovali, rozhodla sa darovať sporné pozemky rodine. V tejto súvislosti podotkla, že matka žalovaného 2/ bola sesternicou jej nebohého manžela, otec žalovaného 2/ jej veľmi pomáhal so starostlivosťou o svokra a po jeho smrti takisto so starostlivosťou o jej manžela. Napokon odvolací súd akcentoval, že v otázke posúdenia hĺbky kvalifikovanej kvality vzájomného vnútorného vzťahu, aby ujmu utrpenú jednou z dotknutých osôb druhá pociťovala ako vlastnú, nie je určujúca početnosť priamych stretnutí medzi žalovanými. Samotný prípadný faktický stav, kedy sa konkrétne osoby z objektívnych dôvodov, napríklad pre vyšší vek, zlý zdravotný stav a pod. dlhodobejšie bezprostredne osobne vôbec nestretávajú nemá osobitnejšie vplyv na danosť vnútorného emocionálneho vzťahu. Odvolací súd nepovažoval za taktiež podstatnú argumentáciu žalobcu o nutnosti preukazovania aktívnej vzájomnej pomoci medzi osobami, ktorých vzťah je posudzovaný z hľadiska naplnenia podmienky definovanej v ustanovení § 116 Občianskeho zákonníka, časť vety za bodkočiarkou. Dotknuté zákonné ustanovenie nevyžaduje bezprostrednú faktickú pomoc, resp. starostlivosť, ktorá je vlastná iným inštitútom súkromného práva (napr. dedičskému oprávneniu v zmysle § 474 ods. 1 Občianskeho zákonníka, či prechodu nájmu podľa § 706 ods. 1 Občianskeho zákonníka, starostlivosť o spoločnú domácnosť alebo vzájomná odkázaná výživa). Naproti tomu vzťah blízkych osôb má jednoznačne základ vo vnútornom emočnom pomere dotknutých osôb. Obdobne ako u osôb zákonom priamo zadaných ako blízkych (príbuzní v priamom rade), u ktorých bezprostredne právna norma prezumuje takú intenzitu vzájomného vzťahu, že ujmu jednej by druhá osoba dôvodne považovala za ujmu vlastnú, pričom je úplne irelevantné, aká je kvalita ich vzájomných faktických kontaktov. Na základe uvedených dôvodov odvolací súd v závere poznamenal, že nepovažoval za potrebné vyjadrovať sa k ostatným dôvodom odvolania, nakoľko vysporiadanie sa s podstatnými uplatnenými námietkami bolo dostatočné pre rozhodnutie vo veci samej. Zároveň ani nezistil nedostatky v postupe súdu prvej inštancie, na ktoré prihliadal z úradnej povinnosti v zmysle ustanovenia § 380 ods. 2 CSP. Z uvedených dôvodov napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil v súlade s ustanovením § 387 ods. 2 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol v súlade s ustanovením § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej len „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP namietal porušenie práva na spravodlivý proces s poukazom na čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj čl. 46 ods. 1 až 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy vrátane judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Nesúhlasil s hodnotením dôkazov a so skutkovými závermi, ku ktorým dospeli súdy nižšej inštancie, preto namietal, že konanie je zaťažované zjavnou arbitrárnosťou a nepreskúmateľnosťou. Prezentoval vlastné hodnotenie vykonaných dôkazov a za rozhodné považoval opomenutie vykonania dôkazného prostriedku, ktorý by bol podstatný pre otázku preukázania vzťahu medzi žalovanými a to pripojením a oboznámením sa s obsahom súdneho spisu vedeného na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 6C/23/2009. V kontexte uvedeného zároveň zdôraznil, že žalovaná 1/ už v nedávnej dobe raz porušila predkupné právo, keď k prinávrateniu pôvodného stavu došlo zmierom schváleným Okresným súdom Bardejov a to uznesením sp. zn. 6C/23/2019 z 15. augusta 2019. Žalovaná 1/ po druhýkrát porušila predkupné právo, avšak vylepšenie modusu operandi nepochybne v spolupráci so žalovaným 2/, ktorému previedla spoluvlastnícky podiel darovacou zmluvou a to zjavne v domnienke, že predkupné právo sa nevzťahuje na prípad darovania. Následne v súdnom konaní došlo k výmyslu historiky o blízkom vzťahu medzi žalovanými. Podľa názoru žalobcu je nepredstaviteľné, že pokiaľ by skutočne bol taký blízky vzťah medzi žalovanými, aby žalovaná 1/ nepodarovala svoj spoluvlastnícky podiel na predmetných nehnuteľnostiach žalovanému 2/, i napriek údajne blízkeho vzťahu a tvrdeniam o nespočetných návštevách a rozhovorov. Žalovaná 1/ preukázateľne predala svoj podiel na predmetných nehnuteľnostiach tretej osobe a to J. S., pričom

žalovaný 2/ o tomto údajne ani nevedel, ani nijako nepomáhal v súdnom konaní, aj keď z ich strany bolo všeobecne deklarované, že si navzájom pomáhali vo všetkom. Ich tvrdenia podľa názoru žalobcu nemožno považovať za pravdivé. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu považoval za arbitrárny z dôvodu, že odvolací súd vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces odkázal na bod 34. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý sa týkal postupu súdu prvej inštancie v zmysle § 150 ods. 2 CSP. Žalobca nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu, ktorý skonštatoval, že postupom súdu prvej inštancie nedošlo k opomenutiu vykonania dôkazného prostriedku, pripojenie a oboznámenie sa s obsahom spisu Okresného súdu Bardejov sp. zn. 6C/23/2019, ktorý bol podstatný v otázke preukázania vzťahu medzi žalovanými. V kontexte uvedeného žalobca akcentoval, že uvedený dôkaz navrhol vykonať už v žalobe, ako aj v jeho ďalších vyjadreniach, pričom žalovaná 1/ sa nezmieňovala o výbornom vzťahu so žalovaným 2/. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/100/2018, 5Cdo/202/2018, z ktorých relevantnú časť citoval, ako aj na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 168/2019 z 21. novembra 2019.

3.1. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ považoval za doposiaľ neriešenú v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu otázku v znení: „na aké okolnosti je potrebné prihliadať pri posúdení, či ide o rodinný alebo obdobný pomer, aby osoby mohli byť považované za navzájom blízke v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka v znení za bodkočiarkou (i); na aké okolnosti je potrebné prihliadať pri posúdení, či ide o ujmu, ktorá by bola dôvodne pociťovala ako vlastná. Zároveň, citujúc ustanovenie § 117 Občianskeho zákonníka argumentoval tým, že v priebehu konania namietal, že žalovaní nie sú blízkymi osobami a ich tvrdenia o ich blízkom vzťahu považoval za nepravdivé a vedome zavádzajúce. Poukázal na konštantnú rozhodovaciu prax a právnu teóriu z ktorých vyplýva, že iné osoby sú blízkymi osobami za splnenia dvoch podmienok a to, že sú navzájom v pomere rodinnom alebo obdobnom, ak ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá by dôvodne pociťovala ako vlastnú. Za rodinný a obdobný pomer sa považuje iba príbuzenstvo v pobočnom rade tretieho a ďalšieho stupňa (strýc, teta, bratrance atď.), a osoby žijúce s niekým v spoločnej domácnosti, ktoré sú s ním nie sú príbuzné, ale ak vytvorili spolužitím v spoločnej domácnosti vzťah obdobný rodinnému vzťahu (druh a družka, zošvagrené osoby, vzťah jedného z manželov k nevlastnému dieťaťu, pokiaľ s týmto dieťaťom žije v spoločnej domácnosti). Podľa názoru žalobcu je evidentné, že medzi žalovanými nie je pomer rodinný ani obdobný, v dôsledku čoho nie je splnená už podmienka rodinného alebo obdobného pomeru, preto nie je možné riešiť a vyhodnocovať podmienku druhú, či vytrpenú ujmu by pociťovali rovnako. Medzi žalovanými nie je dané príbuzenstvo v pobočnom rade a ani nežijú v spoločnej domácnosti. Nadväzujúc na uvedené žalobca následne poukázal na právny záver vyplývajúci z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. júna 2018 sp. zn. 7Cdo/36/2017, z ktorého relevantnú časť citoval. V tejto súvislosti opätovne zdôraznil, že ani výsluch žalovanej 1/, nemohol zmeniť záver, že vzťahová blízkosť a pociťovanie prípadnej ujmy ako vlastnej, musí byť obojstranne pociťovaná, preto nestačí, ak by len žalovaná 1/ pociťovala ujmu na strane žalovaného 2/ ako svoju vlastnú. Žalovaná 1/ na pojednávaní konanom dňa 1. februára 2023 pritom uviedla, že najbližšou osobou je jej suseda pani V. Na túto skutočnosť odvolací súd nereflektoval, i napriek tomu vyzdvihol výpoveď žalovanej 1/ bez toho, aby bol vykonaný žalobcom navrhnutý dôkaz pripojením a oboznámením sa s obsahom súdneho spisu vedeného na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 6C/23/2019, ktorý vyvracia pravdivosť a logickosť jej výpovede. Je nepredstaviteľné, že pokiaľ by skutočne bol taký blízky vzťah medzi žalovanými, aby žalovaná 1/ nepodarovala svoj podiel na predmetných nehnuteľnostiach žalovanému 2/ už pri prvom prevode v roku 2018. Žalovaná 1/ preukázateľne predala svoj spoluvlastnícky podiel na predmetných nehnuteľnostiach tretej osobe a to J. S., pričom žalovaný 2/ údajne ani nevedel, ani jej nijako nepomáhal aj keď z ich strany bolo všeobecne deklarované, že si navzájom pomáhajú vo všetkom a že žalovaný 2/ pomáhal i žalovanej 1/. Navyše vzťah medzi žalovanými bolo potrebné skúmať v čase uzatvorenia darovacej zmluvy a nie v čase, keď žalovaná 1/ vypovedala pred súdom prvej inštancie, kde nie je vylúčené, že žalovaný 2/ začal poskytovať pomoc až následne po darovaní ako vďaka za darovanie spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach. Žalobca zároveň predložil návrh na odklad právoplatnosti rozhodnutia, ktorý odôvodnil tým, že samotné dovolanie, ako aj obsah súdneho spisu dostatočne osvedčujú predpoklad jeho úspešnosti, pretože je bez akýchkoľvek pochybností zjavné, že napadnutým rozhodnutím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a k nesprávnemu právnemu posúdeniu a zároveň existuje hrozba

vzniku nenapraviteľnej ujmy na strane žalobcu konkrétne v podobe, že v konaní vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 9C/73/2019 dôjde k vyporiadaniu podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam v rozpore so zákonom tým, že veľkosť podielov žalobcu je momentálne rovnaká a ostala zachovaná aj veľkosť podielov žalovaného 2/ v dôsledku právoplatnosti napadnutého rozsudku, čo žalobcovi spôsobuje nevýhodnejšie postavenie v tomto konaní a vyporiadaní. Navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaní písomné vyjadrenie k dovolaniu v súdom stanovenej lehote nepredložili (§ 436 ods. 3 CSP).

5. Podľa § 444 ods. 2 CSP ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie sú dotknuté.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) nezistil splnenie podmienok pre vyhovieť návrhu na odklad právoplatnosti napadnutého rozhodnutia, pred preskúmaním dovolaním napadnutého rozhodnutia, preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

7. Dovolací súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

8. Podľa § 438 ods. 1 a 2 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Na dovolacie konanie sa nepoužijú ustanovenia o pristúpení subjektov, o zmene a späťvzati žaloby a o vzájomnej žalobe.

9. Podľa § 63 ods. 1 a 2 CSP ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať. V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve.

10. Podľa § 65 CSP právny nástupca podľa § 63 a § 64 prijíma stav konania ku dňu zániku procesnej subjektivity svojho predchodcu. Procesné lehoty sa zánikom procesnej subjektivity prerušujú. Právnomu nástupcovi podľa odseku 1 začne plynúť nová procesná lehota doručením uznesenia podľa § 63 a § 64.

11. Podľa § 66 CSP ak strata procesnej subjektivity nastane až po vyhlásení rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, postupuje súd podľa § 63 a § 64; vyhláseným rozhodnutím zostáva súd viazaný.

12. Z obsahu spisu vyplýva, že žalovaná 1/ v priebehu dovolacieho konania dňa X. U. XXXX zomrela. Uznesením Okresného súdu Bardejov č. k. 2D/16/2025-92 z 30. októbra 2025 bolo prejednané dedičstvo po nebohej a na základe schválenej dohody dedičov, sa právnou nástupkyňou žalovanej 1/ v spore stala Z. F., preto dovolací súd rozhodol o pokračovaní v spore v súlade s § 63 CSP.

13. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

14. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

15. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej

alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

17. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

18. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

19. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

20. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

21. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolateľ namietal nevykonanie navrhnutých dôkazov rozhodných pre posúdenie, či vzťah medzi žalovanými 1/ a 2/ možno považoval za vzťah blízky (§ 116 Občianskeho zákonníka časť vety za bodkočiarkou), zjavnú arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia. Zároveň nesúhlasil s hodnotením dôkazov a so skutkovými závermi, ku ktorým dospeli sudy nižších inšancií.

22. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že spornou otázkou na riešení, na ktorej spočívalo napadnuté rozhodnutie bolo posúdenie vzájomného vzťahu medzi žalovanými v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka, časť vety za bodkočiarkou. Dovolateľ v konaní namietal, že žalovanými deklarovaný blízky vzťah je účelový, vymyslený. Vzájomná blízkosť a pociťovanie prípadnej ujmy musí byť obojstranne pociťované a vzájomné, preto nestačí ak by len žalovaná 1/ pociťovala ujmu na strane žalovaného 2/ ako svoju vlastnú. Dovolateľ na preukázanie skutkových tvrdení navrhol oboznámiť sa s obsahom spisu sp. zn. 6C/23/2019, ako aj vyžiadanim zo Správy katastra O. darovacej zmluvy z 2.

decembra 2021, ktorej vklad bol povolený dňa 9. decembra 2021 pod sp. zn. V 3715/2021 (napr. v spise na č. l. 1- 4, 139). V kontexte uvedeného akcentoval, že k prevodu spoluvlastníckeho podielu darovaním došlo počas konania vedeného na súde prvej inštancie pod sp. zn. 9C/73/2019 o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Navyše žalovaná 1/ už raz porušila predkupné právo, keď spoluvlastnícky podiel previedla na pána S., ktorý jej bol vrátený až na základe rozhodnutia súdu o schválení zmierny uznesením sp. zn. 6C/23/2019 z 15. augusta 2019. Odvolací súd v rámci vysporiadania sa s uplatnenou námietkou nevykonania navrhnutých dôkazov dôvodil, že „žalobca ani netvrdil, a o to menej preukázal ako opomenutie vykonania dôkazných prostriedkov (vyžiadanie darovacej zmluvy z 2. decembra 2021 zo Správy katastra, pripojenie spisu vo veci sp. zn. 6C/23/2019 o neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorá nijako nesúvisela s prejednávanou vecou), mohlo ovplyvniť jeho procesný úspech z pohľadu kľúčovej argumentácie súdu prvej inštancie k otázke preukázania vzťahu medzi žalovanou 1/ a žalovaným 2/, v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka, za bodkočiarkou“. Z obsahu výpovede žalovanej 1/ (v spise na č.l. 136-139) okrem iného vyplynulo, že žalovaná 1/ sa dozvedela, že žalovaný 2/ je podielový spoluvlastník na základe oznámenia súdu, v ktorom bola žalovaná. Bolo to v roku 2018 v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ktoré je na základe tohto konania prerušené. Dovtedy nevedela, že aj žalovaný 2/ je spoluvlastník. Zdedené pozemky mu darovala, lebo sa dobre stará aj o hroby, o kríž i o hrob neb. S.Č., ktorí boli pôvodní vlastníci všetkých pozemkov na Q.. Nadväzujúc na uvedené dovolací súd sa nestotožňuje so záverom odvolacieho súdu, spočívajúcom v tvrdení, že dovolateľ netvrdil, ako aj nepreukázal ako mohlo ovplyvniť nevykonanie navrhnutých dôkazov jeho úspech v spore. Rozhodné skutkové okolnosti vyplývajú už zo samotného žalobného návrhu, ako aj z jeho vyjadrení v priebehu konania, vrátane uplatnených námietok v podanom odvolaní, ako aj v dovolaní. Ich preukázanie je relevantné pre ustálenie záveru, či zo strany žalovanej 1/ došlo k porušeniu predkupného práva lebo nie. Vysporiadanie sa s uplatnenými podstatnými odvolacími námietkami, odvolacím súdom nemožno preto považovať za dostatočné v zmysle § 387 ods. 3 CSP. Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, má teda vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy že v prípade jeho preukázania (samostatnosť alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť rozhodnutie priaznivejšie pre dovolateľa.

23. Podľa § 185 ods. 1 CSP súd rozhodne, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná.

24. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú uplatnený nárok. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP, normatívne vyjadrená v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov robí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (Števíček, M., Fícová, S., Baricová, J., Mesiarkínová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 729 s.).

25. Súd musí dbať o to, aby nevylúčil taký dôkaz, ktorý má rozhodný potenciál pre skutkový poznatok tvrdný stranou v spore, ak tento nebude preukázaný iným dôkazom. Ak sa rozhodne navrhnutý dôkaz nevykonať, musí to zdôvodniť v odôvodnení rozhodnutia v súlade s § 220 ods. 2 CSP. Spravidla pôjde o dôkazy, ktoré nemôžu smerovať k preukázaniu spornej skutočnosti preto, lebo tú skutočnosť možno preukázať iným dôkazom, alebo sa týkajú iných skutočností nerozhodných a právne bezvýznamných.

26. Najvyšší súd v uznesení zo 16. mája 2019 sp. zn. 4Cdo/100/2018 uviedol, že „procesnému právu účastníka navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch a dôkazoch rozhodnúť, ale tiež, pokiaľ im nevyhoví, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo, z akých dôvodov tak

neurobil. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada tzv. opomenuté dôkazy takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť“. Totožný názor vyplýva aj z uznesenia najvyššieho súdu z 29. októbra 2019 sp. zn. 5Cdo/202/2018.

27. V zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru jednou so všeobecných záruk spravodlivého prejednávania veci pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Táto zásada zabezpečuje, aby v súdnom konaní mali jeho účastníci rovnaké postavenie. „Rovnosť zbraní“ spočívajúca v rovnakom postavení účastníkov súdneho konania sa prejavuje v procesnoprávnom postavení účastníkov konania, v spôsobe a rozsahu dokazovania a v iných oblastiach spojených so súdnym uplatňovaním práva. Zachovanie „rovnosti zbraní“ z pohľadu spôsobu a rozsahu vykonávaného dokazovania sa týka aj oprávnenia účastníkov konania navrhovať dôkazy. Možnosť navrhovania dôkazov je spojená s princípom dôkazného bremena, ktorého úspešnosť sa v súdnom spore viaže na schopnosť predložiť adekvátne dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Výber dôkazných prostriedkov je na vôľi sporovej strany. O tom, ktoré z navrhovaných dôkazov budú vykonané a ktoré nie, rozhoduje súd podľa svojej voľnej úvahy. Obsahom záruky na spravodlivý súdny proces z pohľadu oprávnenia navrhovať dôkazy je limitovanie tejto voľnej úvahy súdu. Týmto limitom je požiadavka, aby nevykonanie navrhnutých dôkazov alebo vykonanie iných dôkazov nepostavilo účastníka konania do jasne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s jeho odporcom v súdnom spore (rozsudok ESJP vo veci Feldbrugge proti Holandskou z roku 1986). V súvislosti s rozhodnutím súdu, ktoré z navrhovaných dôkazov vykoná a ktoré nie, to teda znamená, že účastník konania nesmie byť týmto rozhodnutím znevýhodnený oproti druhému účastníkovi (sp. zn. 6Cdo/259/2010).

28. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 332/09). Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada vyplývajúca z čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 Základných princípov CSP a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmie byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Švajčiarsku z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30).

29. Do obsahu práva na spravodlivé súdne konanie patrí aj ochrana, ktorá sa strane sporu poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak strana sporu splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd jej túto ochranu musí poskytnúť (napr. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05). Keď sa konajúci súd rozhodujúci o opravnom prostriedku nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou adekvátne a preskúmateľne alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. sp. zn. III. ÚS 402/08, IV. ÚS 279/2018). Obdobne v náleze z 21. novembra 2019 sp. zn. II. ÚS 168/2019 ústavný súd uviedol, že ak všeobecný súd nevykoná dôkaz navrhovaný stranou konania, hoci tento má preukazovať takú, medzi stranami konania spornú skutkovú okolnosť, ktorá je pre meritórne posúdenie žalobného nároku významná, či dokonca rozhodujúca, znemožní tým strane konania uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Znamená to vo svojich dôsledkoch aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

30. Ustanovenie § 116 časť vety za bodkočiarkou Občianskeho zákonníka v časti, v ktorej viaže posúdenie vzájomného vzťahu iných osôb v pomere rodinnom alebo obdobnom ako osôb sebe navzájom blízkych na podmienku, že ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, by druhá dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú, patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. k normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom. Je ponechaná na úvahu súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu skutkových okolností. Ak bola hypotéza právnej normy vymedzená správne, nemôže byť rozhodnutie vo veci v rozpore so zákonom z dôvodu, že neboli objasnené ďalšie okolnosti, prípadne, že nebolo prihliadnuté k iným okolnostiam, ktoré v posudzovanom prípade možno považovať za podstatné.

31. V preskúmvanej veci hodnotiaca úvaha súdov nezodpovedá zásadám formálnej logiky, a z odôvodnenia rozhodnutia nevyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov a právnym posúdením. I napriek viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkovým stavom odvolacím súdom (§ 442 CSP), dovolací súd má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), preto konštatuje, že v danom prípade k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP došlo. Za stavu, keď žalovaných 1/ a 2/ nemožno považovať za príbuzných v priamom rade, pre ustálenie záveru o tzv. iných osobách v rodinnom alebo v obdobnom pomere, bolo potrebné náležite zistiť skutkový stav nevyhnutný pre naplnenie subjektívnej stránky a to existencie ich vnútorného citového vzájomného vzťahu. Blízkosť tohto vzťahu je charakterizovaná tým, že tento vzťah sa považuje za blízky vtedy, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú. Obdobný pomer ako pomer rodinný u iných osôb je vecou posúdenia individuálnych skutkových okolností každého prípadu, preto ich zistenie musí byť výsledkom vykonaného dokazovania a komplexného zhodnotenia všetkých relevantných dôkazov v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov v súlade s ustanovením § 191 CSP. Podľa názoru dovolacieho súdu, v danom prípade nebolo zohľadnené ani to, že žalovaná 1/ t. č. už ako zosnulá manželka nebohého Q. Q. nemala logicky rovnaký príbuzenský pomer k matke žalovaného 2/, vo vzťahu ku ktorej bol nebohý Q. Q. jej bratrancom. Teda medzi žalovanými nešlo o príbuzenstvo v pobočnom rade tretieho a ďalšieho stupňa. Podstatnou okolnosťou pre posúdenie uplatňovaného nároku je vyhodnotenie intenzity blízkosti vzťahu medzi daryňou (žalovanou 1/) a obdarovaným (žalovaným 2/), a nie k osobám, ktorých sa prevod spoluvlastníckeho podielu netýkal.

32. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 zo dňa 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne, ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

33. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd konštatuje, že konanie je zaťažené existenciou vady zmätočnosti spočívajúcou v porušení princípu rovnosti zbraní, v nevykonaní, resp. neodôvodnení navrhovaného dôkazu stranou v spore, v nevysporiadaní sa s podstatnou argumentáciou stranou v spore v zmysle § 387 ods. 3 CSP odvolacím súdom na preukázanie tvrdení žalobcu v odvolaní, v súvislosti s jej dôkaznou povinnosťou v sporovom konaní. V kontexte uvedeného preto dovolací súd považoval namietané porušenie procesných práv žalobcu v spore v intenzite, majúcej za následok porušenie jeho práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, čím je daná nielen prípustnosť, ale aj dôvodnosť podaného dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

34. Vzhľadom na uvedené dôvody dovolací súd preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie zrušil v súlade s § 449 ods. 1 a 2 CSP, lebo nápravu nemožno dosiahnuť len zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a vec vrátil súd prvej inštancie na ďalšie konanie v súlade s § 450 CSP. Z dôvodu zrušenia napadnutého rozhodnutia z procesných dôvodov, dovolací súd sa následne už nezaoberal uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 CSP.

35. V ďalšom konaní bude úlohou súdu prvej inštancie doplniť dokazovanie za účelom zistenia rozhodných skutkových okolností pre záver o naplnení hypotézy ustanovenia § 116 časť vety za bodkočiarkou Občianskeho zákonníka a to oboznámením sa s obsahom spisu Okresného súdu Bardejov vedeného pod sp zn. 6C/23/2019, ako aj s obsahom darovacej zmluvy uzavretej medzi žalovanými dňa 2. decembra 2021. Vykonané dôkazy je potrebné vyhodnotiť v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúcou z § 191 CSP v spojení s čl. 15 Základných princíпов CSP. Žiaden dôkaz nedisponuje predpísanou zákonnou silou, ktorá by nepripúšťala dôkaz opaku, preto pri hodnotení jednotlivých dôkazov z hľadiska ich pravdivosti, nie je neprípustný selektívny výber dôkazov bez vyhodnotenia z ktorých dôkazov súd vychádzal, ako i zdôvodnenie prečo nevykonal navrhnuté dôkazy. Hodnotenie musí zodpovedať pravidlám formálnej logiky a musí byť preskúmateľné v inštančnom postupe. Výsloveným právnym záverom dovolacieho súdu vyplývajúcim z tohto uznesenia je súd prvej inštancie viazaný v súlade s § 455 CSP.

36. Uznesením č. k. 8C/2/2022-214 z 30. apríla 2024 s právoplatnosťou od 22. júna 2024 súd uložil žalobcovi povinnosť zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ trovy konania vo výške 746,42 eura pozostávajúce z trov právneho zastúpenia v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia.

37. Podľa § 439 CSP dovolací súd je rozsahom dovolania viazaný okrem prípadov, ak a) od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý, b) ide o nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 a dovolanie podal len niektorý zo subjektov, c) určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu.

38. Vydanie uznesenia o náhrade trov konania v konkrétnej výške je jednostranne závislé od existencie právoplatného rozhodnutia vo veci. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu uznesenie o výške náhrady trov konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutie by zostalo uznesenie o výške náhrady trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel, čo by zároveň odporovalo princípu právnej istoty (sp. zn. 4Obdo7/2018, 3Obo/9/2017). Závislým výrokom môže byť nielen dovolaním dotknutý výrok, tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci (R 73/2004).

39. Z dôvodu zrušenia rozhodnutia vo veci samej dovolací súd zrušil aj uznesenie o trovách konania vydané súdom prvej inštancie, v súlade s § 449 v spojení s § 439 CSP.

40. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie v súlade s § 453 ods. 3 CSP.

41. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu slovenskej republiky v pomere 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.